

Seznam příloh

Tabulka č. 2 – Evropské statistiky vězněných žen.....	2
Příloha č. 1 – Informovaný souhlas.....	3
Příloha č. 2 – Osnova rozhovoru.....	4
Příloha č. 4 – Anonymizovaný rozhovor.....	7
Příloha č. 5 – Kódovací kniha.....	14

Tabulka č. 2 – Evropské statistiky vězněných žen

ROK	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
STÁT														
Belgie	441	389	411	437	440	456	:	525	:	440	461	492	470	:
Bulharsko	290	240	291	289	307	263	258	245	228	218	213	216	192	209
Česká republika	1 079	999	1 282	1 480	1 446	954	1 164	1 430	1 635	1 631	1 638	1 740	1 564	1 515
Dánsko	155	178	183	164	149	189	145	118	150	135	132	182	189	184
Německo	3 930	3 857	3 845	3 927	3 943	3 797	3 639	3 609	:	:	:	:	:	:
Estonsko	190	149	193	181	162	154	:	153	177	140	122	112	97	101
Irsko	111	123	138	122	122	122	120	115	94	:	166	181	151	146
Řecko	744	554	577	562	557	648	561	482	515	543	543	487	524	534
Španělsko	5 950	6 076	5 652	5 157	5 068	4 925	4 874	4 623	4 349	4 330	4 387	4 336	3 998	3 896
Francie	2 093	2 021	1 927	2 167	2 180	2 131	2 073	2 119	2 232	2 363	2 511	2 492	2 030	2 195
Chorvatsko	209	218	228	245	202	188	182	160	116	141	164	185	181	196
Itálie	2 526	2 751	2 930	2 808	2 804	2 694	2 304	2 107	2 285	2 421	2 576	2 663	2 255	2 237
Kypr	42	31	45	35	43	25	30	31	41	33	36	33	30	73
Lotyšsko	380	402	421	416	416	347	343	355	349	290	274	294	255	267
Litva	355	367	414	417	435	428	377	295	321	330	301	287	252	216
Lucembursko	32	38	23	36	31	31	25	40	36	37	33	32	29	34
Maďarsko	923	989	1 009	1 216	1 225	1 336	1 332	1 235	1 280	1 268	1 197	1 246	1 280	1 421
Malta	29	28	34	35	47	44	37	41	37	56	70	63	57	53
Nizozemsko	940	896	872	789	712	673	662	489	566	578	608	705	504	559
Rakousko	396	460	516	564	568	538	501	498	481	508	555	600	544	517
Polsko	2 455	2 434	2 515	2 456	2 638	2 591	2 484	2 336	2 535	2 825	2 891	3 151	3 015	3 340
Portugalsko	:	613	627	711	758	839	835	855	864	849	822	843	784	805
Rumunsko	1 211	1 194	1 247	1 355	1 405	1 539	1 517	1 427	1 391	1 100	942	923	1 011	1 013
Slovinsko	59	64	53	57	70	64	89	81	103	:	80	74	68	55
Slovensko	408	488	551	618	646	583	611	628	673	716	772	784	790	749
Finsko	218	238	245	228	219	253	237	228	215	228	223	216	216	206
Švédsko	392	374	394	390	362	330	332	327	346	348	343	407	438	455
Island	9	7	8	8	13	6	3	8	7	11	8	12	8	12
Lichtenštejnsko	4	9	5	3	3	3	4	3	4	4	2	2	3	5
Norsko	192	211	221	252	248	200	204	212	243	275	272	227	232	237
Švýcarsko	298	345	319	301	306	347	315	355	370	317	384	393	347	367
Anglie a Wales	4 339	4 183	4 197	4 146	4 086	3 807	3 901	3 881	3 832	3 982	3 782	:	:	:
Skotsko	367	380	385	424	425	406	399	393	:	:	:	:	:	:
Severní Irsko	47	47	46	45	51	64	58	43	48	55	64	:	:	:
Bosna a Hercegovina	:	:	60	38	:	56	60	86	48	74	71	109	73	89
Černá hora	18	39	59	37	53	19	31	35	36	26	13	26	26	30
Severní Makedonie	:	55	55	50	:	:	:	:	102	71	:	:	:	:
Albánie	101	113	96	84	82	89	109	121	97	93	109	86	57	63
Srbsko	321	402	427	423	240	402	360	357	405	384	431	448	433	490
Turecko	:	4 013	4 150	4 539	4 538	5 169	5 755	6 435	8 294	9 970	10 323	11 337	10 593	11 633
Kosovo	:	:	:	46	48	55	59	42	41	37	41	47	34	:

Příloha č. 1 – Informovaný souhlas

Informovaný souhlas s poskytnutím výzkumného rozhovoru a jeho následným využitím pro účely bakalářské práce „Prostor pro sociální práci v podpoře kontaktu žen ve výkonu trestu odnětí svobody s jejich nezletilými dětmi“

Podpisem vyjadřuji souhlas s následujícími body:

- Byl/a jsem informován/a o účelu rozhovoru, kterým je sběr dat pro potřeby výzkumu bakalářské práce Alžběty Dědové s názvem Prostor pro sociální práci v podpoře kontaktu žen ve výkonu trestu odnětí svobody s jejich nezletilými dětmi, jehož cílem je získat zkušenosti sociálních pracovníků působících v oblasti penitenciární nebo postpenitenciární péče, ústavní výchovy nebo náhradní rodinné péče a vytyčit prostor pro zlepšení současné praxe.
- Bylo mi sděleno, jak dlouho bude rozhovor a jaký bude mít průběh. Jsem seznámen/a s právem odmítnout odpovědět na jakoukoli otázku, případně do odmítnout účast na výzkumu.
- Souhlasím s nahráváním následujícího rozhovoru a jeho následným zpracováním.
- Byl/a jsem obeznámen/a s tím, jak bude s rozhovory nakládáno a jakým způsobem bude zajištěna anonymita i po skončení rozhovorů, která znemožní identifikaci mé osoby i případně zmíněných klientů. Nikde nebude uvedeno mé jméno či jiné osobní údaje, díky kterým bych mohl/a být identifikován/a.
- Dávám své svolení k tomu, aby výzkumnice použila rozhovor pro potřeby své bakalářské práce a některé části v ní citovala, zvuková nahrávka rozhovoru však bude po ukončení výzkumu smazána.

Datum:

Podpis respondenta:

Podpis výzkumníka:

Příloha č. 2 – Osnova rozhovoru

Úvod – představení výzkumu a jeho účelu, informovaný souhlas

Pasportizace respondenta

- Pracovní pozice respondenta, instituce, přibližná doba výkonu pracovní pozice, předchozí praxe v sociální práci

Kategorie sociální pracovník ústavní/ochranná výchova:

- Jaká jsou specifika zařízení, v němž pracujete?
- Jak často se tu setkáváte s dětmi, jejichž rodič je nebo byl ve VTOS?
- Jak často je to matka?

Jak z vaší pozice probíhá zprostředkování kontaktu ženy ve VTOS s jejím dítětem/děťmi?

- Kdo může být iniciátorem kontaktu?
- Posuzujete nějak vhodnost kontaktu dítěte s matkou?
- V jakých formách může komunikace ženy s dítětem, které je v ústavní výchově, probíhat? Za jakých podmínek?
- Jak často tyto formy využívají? /Kterou z nich využívají nejčastěji?
- Jak probíhá příprava na kontakt dítěte s matkou?
- Pokud dítě může matku navštívit ve věznici, kdo jej doprovází?
- Jak jsou v těchto případech zajištěny ekonomické a personální „náklady“?
- Jak z vaší zkušenosti děti reagují na navštívené prostředí? Proč tomu tak podle vás je?
- Jak děti reagují na matku samotnou?
- Jak probíhá interakce s matkou v závislosti na věku dítěte?
- Registrujete bezprostředně po návštěvě změny v chování dětí? Pokud ano, jak se projevují?
- Jaká je vaše zkušenost při zprostředkování kontaktů dětí, které mají nějaké zdravotní znevýhodnění nebo speciální potřeby?

▪ Metodika

- Čím se při zprostředkování kontaktu dětí v ústavní/ochranné výchově řídíte? (metodika, ...)
- Na koho se v případě nejasností obracíte?
- Spolupracujete při zprostředkování kontaktu s třetími stranami? Pokud ano, jakými?
- Jaká je role OSPOD?
- Je něco, co byste rád/a změnil/a v systému zprostředkování kontaktu žen ve VTOS s jejich dětmi, které jsou v ústavní nebo ochranné výchově?

Kategorie sociální pracovník doprovázející organizace pro pěstouny

- Jak často se ve své praxi setkáváte s pěstouny, kteří mají v péči dítě, jehož biologická matka je ve VTOS?
- Jaká je vaše zkušenost s pěstouny v této situaci? Co je nejvíce pálí?
- Jaké jsou potřeby pěstounských rodin v souvislosti se zprostředkováním kontaktu s matkou?
- Jak edukujete pěstouny o komunikaci s dítětem, jehož matka je ve VTOS?
- V jakém režimu probíhá komunikace dítěte v pěstounské péči s matkou ve VTOS?
- Jak je posuzována vhodnost kontaktu dítěte s matkou, pokud je dítě v pěstounské péči?
- Které instituce do tohoto rozhodování zasahují?
- Pokud je kontakt umožněn, jak je na něj připravováno dítě?

- Jakou zkušenost mají doprovázející pěstouni s návštěvami ve věznici a tím pádem i s kontaktem s matkou dítěte?
  - Jak z vaší zkušenosti děti reagují na navštívené prostředí? Proč tomu tak podle vás je?
  - Jak děti reagují na matku samotnou?
  - Jak probíhá interakce s matkou v závislosti na věku dítěte?
  - Registrujete bezprostředně po návštěvě změny v chování dětí? Pokud ano, jak se projevují?
  - Jaká je vaše zkušenost při zprostředkování kontaktů s matkou u dětí v pěstounské péči, které mají nějaké zdravotní znevýhodnění nebo speciální potřeby?
-
- Jak by podle vás v ideálním případě mělo zprostředkování kontaktu vypadat?
  - V jaké roli by při něm vystupoval sociální pracovník?
  - Co k tomuto ideálnímu stavu chybí?

Kategorie sociální kurátor /sociální pracovník OSPOD /sociální pracovník na obci

- Jak často se setkáváte se ženami ve VTOS, které jsou matkami nezletilých dětí?
  - V jaké fázi VTOS ženy kontakt s dětmi začínají řešit?
  - Jak spolupracujete se sociálními pracovníky věznice?
  - Jak probíhá spolupráce s ženami ve VTOS, jsou-li matkami nezletilých dětí?
  - Jaké jsou jejich potřeby?
  - Jaké jsou potřeby rodin, které pečují o dítě, jehož matka je ve VTOS?
  - Jsou rodiny dostatečně informovány o možnostech kontaktu? Pokud ne, které informace jim chybí?
  - A jak je tomu v případě, kdy je dítě v ústavní či ochranné výchově?
  - Jak probíhá příprava na výstup z VTOS a s ním spojený návrat do původního rodinného prostředí?
  - Jaké jsou potřeby žen po výstupu z VTOS směrem k obnově rodinných vztahů?
  - Jaká je vaše zkušenost při zprostředkování kontaktů rodičů s dětmi, které mají nějaké zdravotní znevýhodnění nebo speciální potřeby?
-
- Jak by podle vás v ideálním případě mělo zprostředkování kontaktu vypadat?
  - V jaké roli by při něm vystupoval sociální pracovník?
  - Co k tomuto ideálnímu stavu chybí?

Kategorie sociální pracovník sociální služby pro osoby ve VTOS nebo po výstupu z VTOS

- V jaké fázi VTOS se se ženami setkáváte?
  - Jaká je vaše role v procesu zprostředkování kontaktu s dětmi?
  - Jaké jsou potřeby žen ve VTOS směrem k jejich dětem a kontaktu s nimi?
  - Jaké situace při kontaktu nastávají? Mám na mysli ty, které se odchyľují od ideálního scénáře.
  - Poskytujete ženám informace o tom, jak se při očekávatelných komplikacích zachovat?
  - Jak probíhá příprava na výstup z VTOS a s ním spojený návrat do původního rodinného prostředí?
  - Jaké jsou potřeby žen po výstupu z VTOS směrem k obnově rodinných vztahů?
-
- Jak by podle vás v ideálním případě mělo zprostředkování kontaktu vypadat?

- V jaké roli by při něm vystupoval sociální pracovník?
- Co k tomuto ideálnímu stavu chybí?

Kategorie sociální pracovník ve věznici

- Jak může žena ve VTOS, která ve věznici nepobývá se svým dítětem kontaktovat své dítě/děti?
- Pokud je jí schválena návštěva nezletilého dítěte, je jí nabízena nějaká příprava či poradenství?
- (Ovlivňují případné kázeňské postihy frekvenci povolených návštěv i v případech matek nezletilých dětí? Proč tomu tak je?)
- Jak je režim návštěv uzpůsoben přítomnosti dětí?
- Jak z vaší zkušenosti děti reagují na navštívené prostředí? Proč tomu tak podle vás je?
- Jak děti reagují na matku samotnou?
- Jak probíhá interakce s matkou v závislosti na věku dítěte?
- Pokud je navštěvující dítě v ústavní či ochranné výchově, jak probíhá spolupráce se zařízením?
- Jaká je vaše zkušenost s touto spoluprací?

- Jak probíhá příprava na výstup z VTOS a s ním spojený návrat do původního rodinného prostředí?
- Jaké jsou potřeby žen po výstupu z VTOS směrem k obnově rodinných vztahů?

- Jak by podle vás v ideálním případě mělo zprostředkování kontaktu vypadat?

- V jaké roli by při něm vystupoval sociální pracovník?
- Co k tomuto ideálnímu stavu chybí?

Závěr

- Je něco, co v našem rozhovoru dosud nezaznělo a chtěl/a byste to zmínit?
- Kdybyste měl/a vypíchnout jeden aspekt podpory kontaktu žen ve VTOS, který vám připadá nejdůležitější, který by to byl?

Příloha č. 4 – Anonymizovaný rozhovor

Výzkumník: Tak jenom pro začátek zopakuji, že respondenty toho výzkumu jsou teda sociální pracovníci, kteří se můžou setkat s dětmi žen, který jsou ve výkonu trestu nebo který pracují se ženami ve výkonu trestu. A co mě teda úplně nejvíc zajímá, je, jaká je ta vaše zkušenost s tím udržováním kontaktu v zařízení ústavní výchovy. Nejdříve by mě tedy zajímalo, jak často nastává taková situace, že tady máte dítě nebo sourozence, kteří mají matku ve výkonu trestu.

Respondent: Je to výkyvové, třeba máme děti, který mají maminku zavřenou, předtím neměli, anebo třeba, i když jsou zavřený ty rodiče, tak ty děti nekontaktují, anebo naopak kontaktují ve chvíli, kdy se jedná o podmínečný propuštění, aby byly vidět, jako že teda mají o to dítě zájem.

V: A kolikrát takováhle situace nastala, třeba za dobu, co tady pracujete?

R: Tak se myslím, že do 20 jsme se asi vešli.

V: A většinou jsou to matky nebo jsou to otcové?

R: Je to jedno, taky někdo má zavřený třeba oba dva.

V: Jo takhle.

R: Anebo to mají na střídačku, když je zavřená matka, otec na svobodě, když je zavřený otec, matka na svobodě, že.

V: A kdo může být iniciátorem toho kontaktu?

R: Víceméně nebo úplně jedno. Často nám třeba napíše sociální pracovnice věznice, že tam ta matka je, že má zájem o kontakt, nebo naopak my jim, pak se případně začne domlouvat návštěva, pokud to té matce povolí. Jezdívají jsme taky s Českým helsinského výborem, který teda teď už to nedělá, pro nás bohužel, ale dělal to, protože tam jakoby to zaštiťovala ta organizace, takže tam, když se byla maminka vlastně jakoby přihlásila do té organizace, tak.

V: To byly asistované kontakty?

R: Tak tak. Anebo pak většinou třeba píšou i ty rodiče sami, jo, nebo volají, že jo. Záleží na tom, jak to. Teď tam máme třeba maminku, ta furt chce Skype, nebo že pochopit, že tady prostě to nejde jako sedět s třema dětma u Skypu. A když řeknete, že může volat na pevnou linku, tak vám z věznice odepíšou, že to je sice fajn, ale že ona nepracuje, takže nemá peníze na hovory. Ale jinak říkám jako píšou i píšou, děti odepisují, že jo, ale maminka teda psala teďka taky, tak psala, že je na díře, proto píšou obyčejnou tužkou. Takže je to takový jako.

V: A když samotný ty děti, projevy, zájem o kontakt s tím rodičem a ten rodič třeba jako to úplně neopětuje?

R: Ve chvíli, kdy to neopětuje, se musím spojit vlastně jakoby. S tou sociální pracovnicí z toho vězení a ve chvíli, kdy ona napíše, že o to rodič nestojí, tak se tady prostě dětem vysvětlí, že návštěva není možná.

V: To je pak asi náročné.

R: Protože jako opravdu vést natěšený dítě, že jo, vidí maminku nebo tatínka, maminka nebo tatínek buď nepřijdou, nebo přijdou s kyselým obličejem.

V: A jak na to reagují? Když je ten kontakt úplně negovaný?

R: Tohle se mi ještě nestalo, jako, že by rodiče nestáli o kontakt, naopak rodiče jsou iniciátoři těch kontaktů. Dobře, že u některých je to teda bohužel jenom o tom, že mají zájem jako o ty kontakty, pouze, když jsou ve vězení, když jsou na svobodě, tak ne, ikdyž tady ty děti mají.

V: A posuzuje to nějak třeba jako vhodnost toho kontaktu? Pokud je tam nějaká jako problematická historie toho třeba, nebo že se ty děti s nima předtím neznají.

R: Samozřejmě se tohleto jakoby probírá i s ospodem, že jo, protože my jakoby víme, jak to vypadá tady, děti si samozřejmě ty rodiče postupem času začnou idealizovat, že jo, a to, takže jako samozřejmě pokavaď řeknou, že to úplně vhodný tam jezdit, jako bylo tam, já nevím, týráni nebo něco, tak se nepojede jako, ale samozřejmě dítě si ty rodiče prostě idealizují.

V: A kdo v tom má potom jakoby tu rozhodovací pravomoc? Jste to vy? Nebo to třeba ten OSPOD nebo jo, když prostě se to jako nedoporučí.

R: Ve své podstatě, pokavaď se to nedoporučí, ten OSPOD musí napsat, proč se to nedoporučí. Jo, jo, my vlastně i míváme, co nám vozej ty individuální plány, tak tam většinou jakoby podporovat komunikaci s rodičem, že je to na nás, takže my jako tohle to zarazit úplně nemůžeme a ve finále si nedovedu představit, co by muselo být až tak hroznýho, myslím si, že tam by muselo být asi soudem jako danej důvod nějaký omezený návštěvy jako jo. Taky tady máme xy, teď teda, bohužel matka zemřela, tak tam to nejde, ale měli jsme, nebo máme xy, kterej měl omezenej jakýkoliv kontakt s matkou, telefonicej, písemnej, osobní, takže se to taky stává. Ale říkám, jako to, že bysme nejeli nebo nám OSPOD nedoporučil tu návštěvu, aniž by tam byl nějakej závažnej důvod, se nám ještě nestalo.

V: Jo, takže prostě prioritou je, pokud to jenom jde, tak udržovat ten vztah, rozumím tomu správně? A když třeba spolu komunikujou dopisama, tak třeba známky a obálky jdou čistě za rodičem, jak to je ale s náklady na odpovědi dětí?

R: Předpokládám to, že rodič si to platí sám, a tady to financujeme dětem my. Jo, jo, já to odnesu na poštu, pošlu to a pak čekáme.

V: To mě právě zajímalo, jak se to vlastně u dětí tady řeší.

R: Právě ve finále, když vezmete, že děti, když do šesti let 60 Kč dostávají kapesné, víte, když za 30 Kč pošlou jeden dopis za měsíc, nezbyde jim skoro nic, to bychom nechtěli. Je to na naše náklady.

V: Jo, a teď cesty nebo ty návštěvy potom, když třeba to dítě má, nevím, třeba maminku ve Světlý, kde je těch žen nejvíc a jedete tam, jak se řeší ty náklady?

R: Zas se, normálně se prostě naplánuje návštěva a jede se prostě jakoby napíše služební cesta.

V: A to personální zabezpečení, když je to třeba o víkendu nebo tak?

R: Buď jede vychovatelka, který se postaví služba vyloženě přímo jakoby k tomu, aby nedošlo k narušení provozu, anebo když je to v týdnu. Většinou u dětí, který jsou školkový, není problém v týdnu, že jo, tak můžu jet já nebo kolegyně, vedoucí vychovatelka, paní ředitelka jezdila s Českým helsinským výborem. Jo. Je to úplně jedno, vždycky se, vždycky se najde někdo, kdo s nima pojede.

V: Jo, takhle, já jsem si právě říkala, že vlastně, když máte nějak rozplánovaný ty jako směry, třeba i vychovatel, že jo, tak potom, jak se to vlastně zařizuje, když na tý skupině dalších x dětí.

R: Vždycky je někdo sloužící a ten, kdo jede, tak jede jakoby zvlášť, navíc.

V: A připravujete nějak ty děti? Třeba, když tam jedou poprvé?

R: Oni to berou, většinou ty děti vědí, že ty rodiče jsou zavřeny teda a takže vlastně jako jedou na návštěvu, mluví se s nimi o tom dopředu podle toho, jaký to dítě je, kolik mu je.

V: A jaké jsou ty reakce na to prostředí věznic? Jak na to ty děti reagují?

R: A ona třeba zrovna ta Světlá má jako hezký prostředí jako, jo, a já jsem třeba byla s xy ve věznici x, tam teda to byla taková ta klasická návštěvní místnost, byl tam takovej dlouhej stůl. Bylo nás tam snad sedm tenkrát jako těch návštěv a máte ten stůl mezi sebou bohužel a tam to bylo takový strohý, tam to teda na děti jako úplně jako nebylo. Každopádně otec o návštěvu požádal. Nebylo tam jako úplně, proč by jako nemohl, každopádně on jsem tam pak nejela. Pak už jezdil kolega. Jak jsme byli v několika věznicích, který mi přišlo, že jako na to, na to úplně ready nebyly, na ty děti, jo, ale byly to zase jako většinou mužský věznic, kde asi to není tak jako. No, oni jako víceméně asi spoléhají na to, že ti otcové jako o tohle to až jako úplně nestojí, proto s dětma je na to přizpůsob, že jo, že tam jsou ženy. No, tak

aspoň mi to přijde, že když jako už něco tam jako třeba v těch mužských věznicích je, tak je to prostě dětský koutek tady metr na metr, jo. A řeknou si, že jako je to zařízený jako. Na jednu stranu chápu jako podporovat návštěvy, na druhou stranu chápu i to strohý zařízení, protože co si budeme povídat, věznice není dětský hřiště, aby jako tam chodily návštěvy s dětma. Takže rozumím tomu, tak jo. A co si pak povídat? Většinou jsou to buď nějaký podvody, za co tam jsou, nebo jaká trestná činnost, která není úplně jako košer, takže jako není to za odměnu, ale když mají předtím dobré vztahy, nevidím důvod jim ty návštěvy znepríjemňovat.

V: Chápu, chápu. Pak jsem se ještě chtěla zeptat, jak třeba ty děti reagují na ty rodiče, když je neviděj další dobu, jestli právě tam jsou nějaká specifika?

R: Jako tam je právě to, že oni si ty rodiče jakoby idealizují, tak samozřejmě ten kontakt potom je takovej jako těžší. Vidím mámu, jako vidím tátu, jo, je to, je to takový jako prostě mají zidealizovaný, no, někde samozřejmě, když to jsou malý děti, tak může být takovej ten ostych, že jo. Neviděl jsem jí dlouho tak jako, ale nestalo se nám, že by jako si dítě stoupl do rohu a nechtělo se jít.

V: To mě právě zajímalo vlastně, jak třeba, když člověk ty rodiče jakoby v tom mladším věku nevidí delší dobu nebo návštěvy můžou být vlastně jednou za měsíc na čtyři hodiny, tři hodiny, tak jestli vlastně ten časovej odstup vlastně tam dělá jako problémy v tom. A co třeba starší děti, jestli jste se s tím setkala?

R: Já jsem měla nejstaršího, co já pamatuju, tak byl nejstarší, jedenáctiletý.

V: Jo, protože v tý jako teoretický literatuře, tak tam hodně jako bývá zmiňovaný, že potom to může být nějaký třeba vzdor vůči tomu rodiči nebo takhle.

R: Nikdy to není o nátlaku, i když to malý dítě třeba řekne, hele, já tam prostě nechci, tak prostě nejede, jo, napiše se prostě sociální pracovníci, že se návštěva neuskuteční, protože dítě prostě návštěvu odmítá. Vždycky operujeme s tím, co to dítě chce. Jo, jo, já můžu termín domluvit a ostatní vyspí a řekne, že teď prostě nejede. To se prostě nejede.

V: Jo, jo, pochopitelně. A jsou nějak třeba změny v chování potom po těch návštěvách, třeba, když to jako proběhne, jestli se jako nějak projeví.

R: No, víceméně ani ne, protože když si vezmete, že ta návštěva je vlastně jakoby dozorovaná, že jo, za jedno, my tam. Sedíme dozor, že jo, a za druhý ti bachaři tam jsou taky, že jo, tak tam jako úplně si nemůže, úplně si nemyslím, že by byl jako možný nějak ty děti ovlivnit. Myslím si, že větší problém je, když se vracejí klasicky z propustky. Jo, jo, z návštěvy u rodičů, to samozřejmě ano, to vidíme jako výkyvy, protože prostě za ten víkend nebo za ty prázdniny prostě neovlivníte, že jo, jak se tam chovají, no, to, co dělají, ale tady tím, že to je jakoby regulovaná návštěva, tak se ty maminky docela kontrolují.

V: A ty asistovaný návštěvy třeba jako můžete srovnat?

R: Český helsinský výbor to měl vždycky dělaný, to byl jako vyloženě takový jako dětský den, jako měli tam jako připravený občerstvení, jo, a bylo to takový, fakt upravený, že prostě věděli, že ty děti tam jedou, takže to bylo fakt jakoby připravený, jo. Pak, když to porovnáme s těma návštěvama, který pak probíhaly klasicky, tak už to bylo fakt jako klasicky prostě. Tedy máš mámu, tak si s ní povídej, jo, nebo hraje si. Můžeme jít malovat nebo tam si můžeme jít hrát. Jako, ale už nebylo jako den rodiny, řekněme, jako i ten program tomu byl předtím mnohem víc přizpůsobený.

V: A stálo by za to, kdyby se to třeba obnovilo?

R: Já si myslím, že určitě a že by to ocenily nejenom děti, ale i ty rodiče. Máme zkušenosti teda jenom ze Světlé, nevím, jestli jezdili i někam jinam, ale nemyslím si, myslím si, že po těch ostatních věznicích to až tak jako nebylo, že byly zaměřené vyloženě na ty zavřené matky. Já jsem právě Koukala na jejich stránky, když jsem sháněla jejich sociální pracovníci a oni to měli napsaný nějakých třeba šest jakoby věznic, ale byly to ty, který mají třeba 50 a víc žen, protože třeba Nový Sedlo ještě. S tou ženou se přece jenom líp pracuje, že jo, a to dítě k mámě snadněji najde ten vztah. U těch otců ještě kór v tomhle prostředí může být vlastně jako nějaká větší snaha o kontakt s dítětem pro ně v tom okolí brána jako slabost. A když jsou pak zavřeni oba rodiče každé jinde, to je pak prostě náročný. Třeba u těch xy. Tam myslím si, že jsme tenkrát s tím klukem byli třikrát nebo čtyřikrát, pak teda maminku propustili. To byl zrovna shodou okolností ten případ, kdy byli zavřeni, oba rodiče pak maminku propustili. Ale tam byly

zrovna ty vztahy s tou maminkou fajn a povedlo se pak po propuštění vrátit xy zpátky do rodiny, ale to se moc nestává.

V: Takže z vaší zkušenosti děti po propuštění matky spíš zůstávají v ústavní výchově?

R: Skoro vždycky to tak je, že jak se to jednou nepovede, pak to třeba začnou zkoušet později, ale spíš to těm dětem slibují.

V: A když se ještě vrátíme k těm návštěvám, když mají ty děti třeba nějaké zdravotní znevýhodnění, je možnost jim ty návštěvy nějak přizpůsobit? Dokážu si představit že třeba pro děti s PAS to může být fakt náročný.

R: Ne, takhle záleží, jak moc velká ta porucha autistického spektra by byla jako, samozřejmě, že dítě, který negativně reaguje na jakoukoliv změnu, nevezmete, nenaložíte, neodvezete ho někam do věznice, pokud je to dítě, který jakoby tu změnu snese, není to až tak jako velký, tak si myslím, že by asi nebyl problém, ale opravdu tam jako se musí, opravdu, u toho pas se musí hodně přemýšlet, jestli teda jako, aby se mu naopak neublížilo, jo, takže tam by to bylo pravděpodobně konzultovaný i s nějakým psychiatrem, psychologem, s někým jako, kdo by mohl říct, jak by to mohlo asi jako mít dopad potom.

V: A pomohlo by potom třeba mít teda jako víc vybavení na ty Skype hovory nebo něco takovýho, aby mohli ty děti komunikovat aspoň touhle formou?

R: Jako, víte co, my na ty Skype hovory vybavení máme, my tady máme jako počítače s kamerou, s mikrofonem, ale ta kolegyně má osm dětí na skupině, takže není v jejich silách to při normálním režimu nějak zorganizovat. Teď samozřejmě jsou tu malí xy, co to chtějí, teďka, maminka se zajímá, to je právě jeden z těch případů, kdy maminka se zajímá pouze v případě, že je zavřená. No a teď samozřejmě by bylo fajn, úplně to nesmíte kontrolovat, ale bylo fajn aspoň vidět, o čem víceméně jakoby mluvej při tom hovoru, jo, protože to jsou xy malinký děti, školka a první stupeň. Třeba, ono pak už stačí jenom tady při návštěvě, když slyšíte, co jim ty rodiče tlučou do hlavy, tak fakt jako je jednodušší prostě to dítě vzít a jednou za čtvrt roku, jo, s ním dojet na tu návštěvu. Já jsem právě psala i ty sociální pracovníci do toho xy, že samozřejmě není problém s návštěvou, když se domluvíme jako, jo, že nemám problém i s ospodem jsme to probírali, protože ty se na to taky ptali, jestli teda jako jsme schopný. Říkám ano, ale rozhodně nebudeme jezdit dvakrát do měsíce, jo, říkám, když to bude jednou, maximálně dvakrát do čtvrt roka, tak. Asi není problém, jo.

V: A tam zrovna kontakt před výkonem trestu vůbec nebyl?

R: No a právě jako, že matka je nechala, nechala támhle v dětském centru, tam byli rok a půl a na návštěvy za nimi nechodila a nefungovala. Teď, když je zavřená, tak najednou skype hovory a návštěvy a všechno jako, no, tak jak to potom těm dětem vysvětlíte, že se sice viděli třikrát v životě, ale teď najednou maminka chce.

V: Jasný, tomu rozumím spíš mě zajímalo, jestli ty překážky třeba jsou technického rázu, jak tady moc není signál, nebo co za tím je.

R: Ne, to určitě není, že scéna, co si budeme povídat, byla online výuka, že jo, na tohle jsme vybavený. Ty xy mají i vlastní tablety jako, jo, takže by nebyl problém, ale jako tady je strašnej problém, že pak nevíte, co se tam děje, pustíte jim hovor s někým, koho skoro neznají a pak je z toho dáváte dohromady, aniž byste věděla, co se stalo.

V: A máte na to nějaký metodiky, návody, jak v těchto situacích postupovat?

R: No v rádu to přímo upravené nemáme, ono strašně záleží, jak je ten konkrétní případ.

V: Jo, takže vlastně jako máte tady asi lidi, který s tím mají nějaký zkušenosti, prostě se to tak jako předá.

R: Určitě, a když tady není někdo, kdo nemá zkušenost, tak ti získá, jo. A celý život se učím novým věcem.

V: Chápu, chápu. A kdybyste měli nějaký jako nejasnosti třeba tady všichni, tak na koho byste se třeba, nebo máte někoho, na koho byste se obrátili jako s tou pomocí, jestli třeba na ty sociální pracovníky

Vězeňské služby.

R: Myslím si, že první jako, s kým bysme to asi konzultovali, jak co, tak by byl OSPOD, protože samozřejmě mají mnohem víc zkušeností, že jo, než my a pak teda jako se doptávali asi přímo jako sociální pracovníce z té dané věznice, no, protože každá věznice má jiná pravidla, že jo, má to jinak jakoby nastavený, ale vzhledem k tomu, že tady se vlastně začalo jezdit s tím Českým helsinským výborem, tak to tam člověk tak jakoby okouk. A pak už to je vlastně, ono, to je furt stejný.

V: A když ty rodiče třeba opouští výkon trestu, dovedete si představit třeba tady spolupracovat, kdyby to byli lidi, co jsou tady ve městě xy se sociálníma kurátorama města xy?

R: Ti kurátoři spadají pod OSPOD, stejně tak u nás dítě vlastně, když je zletilý, že jo, a zůstává tady u nás, tak má taky kurátora, takže jsme s nima zvyklí spolupracovat stejně. A pakavaď kurátor nazná, že jakoby jsou tam poměry k tomu, aby matka jezdila nebo otec jezdil na návštěvu, tomu nebráníme jako.

V: Jo, takže vlastně třeba, když jim chybí nějaká informace nebo něco, tak si dovedete představit, že prostě se takhle přesměrujete přes sociální pracovníky věznice nebo ty sociální kurátory? Funguje to oběma směry?

R: To funguje většinou v pohodě. Sociální pracovníce, jestli byla nějaká ta z toho bloku nebo nevím, tak většinou to funguje emailově, protože na ten telefon prostě není čas, že jo, email pošlete a ona, když má čas, tak si ho přečte, takže jo, tam to funguje, myslím si, že dobře.

V: Takže i vlastně nějaký prostě třeba právě zařizování okolo těch návštěv řešíte takhle?

R: Tak určitě, a já myslím v podstatě, i když potřebujou něco podepsat, oni teda to úplně jakoby dělat nechtějí, nějakýho pošťáka teda jako jo, ale já, když to potřebuju urgentně, rychle, tak musím stejně přes ně.

V: Takže třeba prostě, když nějaká záležitost dítěte vyžaduje podpis toho rodiče?

R: Jako třeba školka, teď budou zápisy, že jo, to je jeden xy, musí do školy, teda do školky, takže budu posílat matce jakoby žádost podpisu vzhledem k tomu, že stejně jakoby i ta jejich korespondence a všechno jde přes kontrolu, tak je to víceméně jedno, prostě se to takhle krkolomně dostane tam a zas zpátky.

V: A jak je to třeba s placením výživného? Pokud děti jsou vlastně tady.

R: Tak tam záleží, tam záleží na tom, jestli soud za jedno výživný stanoví, protože výživný není naše, na rovinu, výživný má stanovený kromě jednoho dítěte u nás každé a žádný rodič to neplatí, jo. A tady teda, ale potom selhává jakoby, že to takhle ošklivě řeknu, oni se vždycky ptají nás, jako, jestli platěj, ale tohle to je záležitost ospodu. Protože OSPOD zastupuje to dítě. My mu poskytujeme pouze výchovný prostředí a výchovný prvek. Ale samozřejmě, když rodič pracuje, a já to vím, že rodič pracuje, tak vznáším dotaz, kolik vydělává a podle toho se stanovuje ten příspěvek. Takže jo, i vlastně v případě, že ten rodič neplatí, tak dítě tedy sice péče vlastně má zajištěnou. Ono ve své podstatě to dítě si to pak může z toho rodiče vymáhat samo, protože jinak, kdyby sem to výživný chodilo, tak je to, stejně, jsou to peníze jakoby toho dítěte, my tím stejně nemůžeme disponovat. Měli jsme tady maminku, která bohužel zemřela, ta měla taky výživný, nebyla teda ve výkonu trestu, ale vždycky, já nevím, tak jednou za půl roku, jednou za rok jí prostě svitlo, tak sem poslala nějaký peníze teda, jako, jo, a teď teda samozřejmě tady ty peníze jsou, děti je tady mají. My s nima nedisponujeme, my můžeme disponovat vlastně pouze s těma penězma z toho příspěvku.

V: To mě právě zajímalo, když tam ti rodiče něco vydělají, tak jak se to pak počítá, ten příspěvek je fixní podle věku, ale jestli pak zbývá něco i do toho stanoveného výživného.

R: Pak musíte počítat, že jo, tam musíte mít i jako do jaký částky to můžete, do jaký částky to nemůžete stanovit. Ale vzhledem k tomu, že ty rodiče být zavřený z určitýho důvodu, tak stejně skoro nikdo nepracuje, většinou u těch matek. Nebo když jsou tam ti otcové za neplacení výživného. A jak ho donutí, i když nebude platit výživný, jak ho donutí ten stát pracovat?

V: Nedonutí.

R: To je pravda, no, jakože a potom třeba, když ty děti jako zletí a třeba jako dál studovali, tak vlastně jako když to samy nebudou vymáhat, tak ty peníze prostě nedostanou, když nám ty děti zletí tady, tak pokud se nev nevracejí k rodinám, tak stejně zůstávají. Takže ve chvíli, kdy se to dítě jakoby začlení do toho života a chce to tady ukončit, tak to ukončit může, ale většinou ty děti, když nemají kam jít, tak zůstávají tady.

V: A když se ještě trochu vrátíme k návštěvám. Jak vypadala návštěva ve Světlé? Když si vzpomenete.

R: Sóló, my jsme jezdili sóló a vlastně to byla docela peripetie, než vůbec jsme se tam dostali nějakým tím bezpečnostním rámem dovnitř, ale jako oni tam měli tu hernu pro ty děti docela velikou, byla u toho normálně sociálka, umyvadlo, takže nás tam zamkli, maminku přivedli, děti moc k mamince nechtěli, shodou okolností to byly tři xy děti, který jsme tam vozili. Tak nějak postupem času, potom na tu maminku si nějak asi zvykly a jako chvilku si s někam hrály, no. Nebylo to nic velkého. Měli to tam i vybavený, byly tam hračky, nějaký knížky. Tam byly snad i nějaký výtvarný potřeby. Takže jako ty děti si tam zabavily. Ono asi tím, že tam ten specializované oddíly pro ty matky, tak jsou na to ready.

V: A nebyl tam problém s tím maximálním počtem lidí na návštěvu? Jak jste říkala, že xy jsou tři.

R: Jo, právě, protože xy byly malinkatý, nejmladší snad ani ne dva roky, my tam jezdily s kolegyní a nebyl to problém. Asi jak jsme ze zařízení, ani žádnou výjimku jsme nemuseli mít. To by ani nešlo tam jezdit na dvakrát, autobusama vůbec s takhle malejma.

V: A to byly návštěvy bez vizuální kontroly, nebo normálně?

R: Hele tohle bylo vždycky normálně, bez kontroly byly akorát ty s tím helsinským. Tady maminka píše dopis tužkou a píše vám, že je na díře. To znamená, že musela provést ještě něco ve vězení. Tak jako chápu, že jim nebudou umožňovat jako neasistovanou návštěvu jako. Asi to jde, ale dost nepravděpodobný to je, no, ale tak, ale jako aby tam byla dozorkyně s náma, tak to tam nebyla zas celou dobu u nás. Mně přijde, že to hodně mění i to, že jsme tam s dětma my, tak mají ti bachaři asi větší důvěru. To je jiný teda u otců, my jsme měli s panem xy bachaře za zády a musím říct, že já jsem byla teda ráda, že jsem měla bachaře za zády. Protože xy, místo, aby se věnoval synovi, tak mi tam vyprávěl, že až ho pustí, že si mě najde a budeme žít spolu jako, takže jsem na něj pak už jako houkla, že tam má jako dítě, že chtěl návštěvu syna, takže tam už vůbec nepojedu. A od té doby právě pak jezdil kolega a byla jsem ráda, že mám pána za zády. A pak taky že tam doopravdy jako byl dlouhý stůl a uprostřed toho stolu bylo asi, já nevím, desetimetrový prkno. A opravdu nesměli natáhnout ani ruku, že by jako šáhli za to, protože se pak ptal toho bachaře, jestli si ho může jako pochovat. Tak jako on mu to dovolil teda, ale vím, že jako se ptal, takže tam asi jako na ty děti nejsou úplně, v těch mužských věznicích. Anebo u xy. Tam návštěva proběhla, teda kontrola nějaký tý dozorkyně tam a ta byla i jenom chvilková, protože to jako nebylo k ničemu, že jo, protože ty děti v té mámě nechtěly. A potom už to bylo jako lepší a lepší. No, to je to, o čem jsme se bavily, malý děti, že jo, samozřejmě nevidí rodiče delší do dobu, tak to shledávání pak trvá dýl.

V: A jaký jsou ty děti po takových návštěvách, když to moc nejde?

R: Za jedno jim to nic nedá, za druhý jim to v té hlavici vrtá jako ono, i když to vypadá, že to s tím dítětem nic nedělá, tak samozřejmě jako. A tady se to strašně rychle proflákne a pak samozřejmě ty děti, ať jsou, jaký jsou, tak jsou zlý, ty ostatní mu to dají potom vyžrat, jako. Že má zavřeného rodiče nebo. Anebo tady pak máme takový pohádkáře, který řeknou, že rodiče radši umřeli. A malý xy povídal, že maminka je mrtvá. Takže jako mají různý reakce, si to uzpůsobí po svém, já myslím, že je to takový vypořádání.

V: No, a třeba kdyby, kdyby prostě v té, že třeba v Jiřicích, tak je, tak je otevřená věznice pro chlapy vlastně, kde úplně jako volný vstup, kdyby takový věznice byly i pro ženy?

R: Mně teda přijde, že to furt vypadá trochu jako věznice, ale když tam právě chodí třeba děti jako na návštěvy, tak jsou buď venku, anebo tam jako návštěvy místnosti a fakt to vypadá jako dobře, tak myslím si, že třeba tohle, kdyby bylo možný jakoby u těch žen, že prostě by tam právě jako nebyla třeba ta bezpečnostní kontrola. Asi jako, jo, kdyby jim tam dělali v létě nějaký posezení venku, že, nějaký pískoviště a podobně, aby si mohly s těma dětma, tak samozřejmě, že to pro ty děti bude trošičku lepší, než když jedete. Jako já jsem byla na tom bitýdu tam čistě betovej btonovej plac jako, jo, kde sedíte v

budově a říkám, ten dozorce vám stojí za zády jako. A zase říkám, že možná potom je jako těžký rozlišit, když ten rodiče v tý otevřený věznici, která vlastně vůbec nevypadá jako věznice, jako proč teda jako, jo, že když si to jako vezmu optikou malýho dítěte a kouknu se na ty baráky, tak to vlastně zase vůbec nevypadá jako věznice a vypadá to, že tam bydlí někde, tam je hrozně u zvířat krásný tohle, ale jako že potom si dovedu představit ten zmatek. Jasně, proč teda musí být v domově, když máma je někde na táboře?

V: A jak to těm menším dětem vlastně vysvětlujete?

R: Vysvětlit něco jako, že rodiče jsou na táboře nebo na dovolený prostě, no, akorát, že někdy se ta dovolená protáhne. No, jako na rovinu, tady jsou problémy, jakýkoliv kontakty s rodičema. Trošku, jo, jako tady stačí, když vám přijde tatínek s maminkou a začnou tady dětem vyprávět, jak půjdou domů a vy tady pak sedíte a vysvětlujete těm dětem, že domů teda jako rozhodně nepůjdou, protože maminka s tatínkem stále nic neudělali, ale špatný jste vy, protože maminka s tatínkem říkali, že, že půjdou, půjdou domů jako jo, a vy jste vlastně ten, kdo je nechce pustit. Tak ono pro ně to jednoduchý. Tady je ve své podstatě jakýkoliv krok s rodičem problém, pokavaď to není rodič, který je rozumnej, ted' se třeba vraceli tři xy domů, tatínek taky od umístění každýho půl roku do prázdnin, do Vánoc, do prázdnin, tak jim tady čtyři roky vyprávěl, ale pak teda se bouchlo do stolu na ospodu a bylo řečeno buď a nebo tak bylo buď a šli domů. Jo, ale to funguje opravdu u jednoho ze sta, tohleto. Já si myslím, že tady už toho měla paní jako plný zuby, protože to bylo do konce školního roku a do pololetí a do konce školního roku a takhle to fungovalo čtyři roky jako. A přitom jako. Ale bylo vidět, že by to asi fungovalo, protože doopravdy jezdil každý víkend, v sobotu nemohl, v neděli záleželo, jak měl volno a vzal se kluky na celý den, takže ty čtyři roky byla čistě jenom jeho pohodlnost jako. Takže prostě naděje je vždycky, děláme pro to všechno, ale ne vždy to klapne.

V: Já už jsem vyčerpala svoje otázky, je něco, co byste ještě nakonec ráda vyzdvihla nebo doplnila?

R: Asi ne.

V: Tak já vám děkuju za rozhovor a otevřenost.

R: Taky díky.

Příloha č. 5 – Kódovací kniha

ÚV	Ústavní výchova
PP	Pěstounská péče
ROD	Péče v rodině
TEL	Telefonní kontakty
SKYPE	Skype komunikace, videohovory
DK	Dopisní komunikace, náklady
PNN	Příprava na návštěvy
PRN	Průběh návštěvy
RNN	Reakce na návštěvy, důsledky
NNN	Náklady spojené s návštěvami, dopravou
KSP	Komunikace sociálních pracovníků navzájem
KSV	Komunikace s věznicí
DZZ	Specifika návštěv u dětí se zdravotním znevýhodněním
MP	Místní příslušnost
DS	Dostupnost služeb
PŘ	Překážky v podpoře kontaktu
ALT	Alternativní uspořádání trestu, otevřené věznice, elektronický monitoring
PPV	Potřeby žen po výstupu z VTOS
PŽ	Potřeby odsouzených žen
EXPL	Explorace, nápady respondentů